

Terugkeer van Joden naar Israël

De recente oproep van de Israëlische premier Netanyahu aan alle Joden in de wereld om naar Israël te komen roept de vraag op hoe het staat met de Joodse diaspora. Hoe omvangrijk is die diaspora en hoe heeft de Israëlische wet op de terugkeer van verspreide Joden naar Israël tot nu toe uitgewerkt?

Naar aanleiding van de aanslagen in Parijs en Kopenhagen eerder dit jaar lijkt voor sommigen een nieuwe immigratiegolf naar Israël aanstaande. Netanyahu maakte die angst duidelijk met de woorden: "Jews have been murdered again on European soil only because they were Jews and this wave of terrorist attacks – including murderous anti-Semitic attacks – is expected to continue." Veiligheid en 'thuis komen' is een belangrijk gegeven in de migratie naar Israël. Uit recent onderzoek onder immigranten over de periode 2006-2011 werd door velen als motief voor immigratie genoemd: 'de wens om als Jood in een Joodse staat te leven' en 'de wens om de toekomst van kinderen veilig te stellen'. Israël kent momenteel 8,3 miljoen inwoners waarvan 75 procent Joods is.

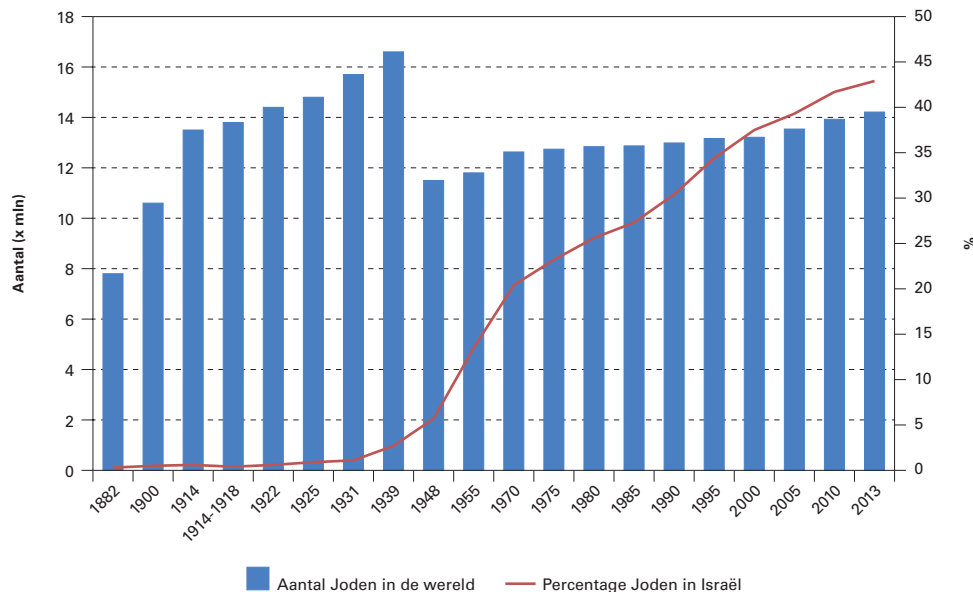
Immigratiegolven naar Israël worden opgedeeld in verschillende Aliyahs (zie kader). Zoals de figuur laat zien is de terugkeer van Joden naar Israël een ontwikkeling die onverminderd plaatsvindt sinds 1948, het jaar van de oprichting van de staat Israël. In 1939 waren er wereldwijd nog 16,6 miljoen Joden waarvan 2,7 procent in Israël leefden; tegenwoordig leeft bijna 45 procent van alle Joden in dit land. De opkomst van het Nazisme in de jaren dertig en de pogroms in Oost-Europa waren aanleiding voor Joden om hun heil in Israël te zoeken. Maar de Britten die het mandaatgebied Palestina (zoals Israël toen heette) bestuurden, voer-

den een strikt immigratiebeleid uit met zeer beperkte quota, waardoor velen of weer moesten terugkeren of de gok waagden door illegaal het land binnen te gaan via zee of via Irak en Syrië. De Holocaust met de moord op 6 miljoen Joden heeft diepe sporen nagelaten en is ook terug te zien in de figuur in de enorme daling van de totale Joodse wereldbevolking.

Velen die de Tweede Wereldoorlog overleefden en niet meer konden aarden in Europa, trokken ofwel naar de Verenigde Staten of naar Israël. Sinds 1950 kent Israël de *Wet op de Terugkeer* die kortweg aan iedereen, waar ook ter wereld, die van (gedeeltelijke) Joodse komaf is, het recht geeft om zich in Israël te vestigen en het Israëlisch staatsburgerschap te verkrijgen.

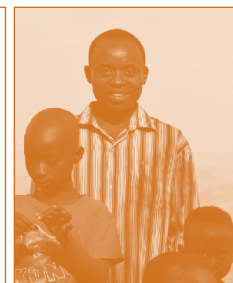
Ondanks de vele oorlogen en de onrust blijft Israël aantrekkingskracht uitoefenen. De laatste Aliyah heeft betrekking op de val van de Muur die veel Oost-Europese en Russische Joden de gelegenheid gaf om te emigreren naar Israël. Daarna is de immigratie flink ingezakt. Met het Moslim-fundamentalisme en de opkomst van Islamitische Staat is wellicht een nieuwe Aliyah in aantocht. Hierbij moet wel bedacht worden dat de meeste diaspora-Joden in de VS leven en voor hen is de neiging om naar Israël te verhuizen niet direct aanwezig. In 2013 leefde 40 procent van alle Joden wereldwijd in de VS.

Figuur 1. Aantal Joden in de wereld en percentage van alle Joden dat in Israël woont, 1882-2013

Bron: CBS Israel, Statistical Abstract of Israel 2014.

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen met bronvermelding wordt op prijs gesteld. Graag ontvangt de redactie een bijwexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Nico van Nimwegen, hoofdredacteur Ingrid Esveldt, eindredacteur Harry van Dalen, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage (070) 356 52 00
Telefoon	demos@nidi.nl
E-mail	demos.nidi.nl / www.nidi.nl
Internet	gratis
Abonnementen	
Basisontwerp	Harmine Louwé
Druk	www.nadorpdruk.nl

Harry van Dalen, NIDI,
e-mail: dalen@nidi.nl

ALIYAH

De Joodse immigratie naar Israël is niet iets van vandaag of gisteren. De immigratie van Joden vanuit de diaspora naar Israël heeft ook een naam: Aliyah (Hebreeuws voor 'beklimming') ook wel eens gedefinieerd als 'op weg naar Jeruzalem'. Dit begrip grijpt terug op de Bijbelse geschiedenis toen de Tempel in Jeruzalem door de Babyloniërs werd vernietigd in 586 voor Christus. Het grootste deel van de Joden leefde daarna in ballingschap in Babylon. Ondanks de verspreiding ('diaspora') van het Joodse volk over de aangrenzende landen bleef een verlangen naar een terugkeer naar het Heilige land in stand.